



AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

6. konferenca DAES

Orodja za podporo
odločanju v kmetijstvu
in razvoju podeželja

Krško, 2013

6. konferenca DAES

Orodja za podporo odločanju v
kmetijstvu in razvoju podeželja

Krško,
18. – 19. April 2013



Orodja za podporo odločanju v kmetijstvu in razvoju podeželja

Uredil:

dr. Andrej Udovč

Programski odbor:

dr. Emil Erjavec (predsednik), dr. Jernej Turk, dr. Andrej Udovč, dr. Miro Rednak, dr. Martin Pavlovič, dr. Stane Kavčič

Izdajatelj:

Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije – DAES; zanj dr. Jernej Turk

Prelom in priprava za tisk:

dr. Andrej Udovč, Maja Mihičinac

Oblikovanje naslovnice:

Grega Kropivnik

Tisk:

1. izdaja

Naklada 250 izvodov

Ljubljana, 2013

Prispevki so recenzirani. Za jezikovno pravilnost in vsebino odgovarjajo avtorji.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

63:005(082)

338.43.02(082)

DRUŠTVO agrarnih ekonomistov Slovenije. Konferenca (6 ; 2013 ; Krško)

Orodja za podporo odločanju v kmetijstvu in razvoju podeželja / 6. konferenca DAES, Krško, 18.-19. april 2013 ; [uredil Andrej Udovč]. - 1. izd. - Ljubljana : Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije - DAES, 2013

ISBN 978-961-91094-7-2

1. Gl. stv. nasl. 2. Udovč, Andrej

271247616

Organizacije pridelovalcev,
potrošne navade in poslovno
odločanje

EKSPERIMENT IZBIRE KOT ORODJE DOLOČANJA DEJAVNIKOV PRIPRAVLJENOSTI ZA SODELOVANJE V ORGANIZACIJAH KMETIJSKIH PROIZVAJALCEV

Urška KODELJA^a, Aleš KUCHAR^a

IZVLEČEK

Namen prispevka je predstaviti eksperiment izbire kot primerno orodje za določanje dejavnikov pripravljenosti za kolektivno delovanje na področju agroživilstva. Eksperiment izbire nam namreč omogoča kvalitativno in kvantitativno vrednotiti dejavnike, ki vplivajo na izbiro: sodelovati ali ne. Dejavnike, ki vplivajo na tako kompleksno odločitev, lahko vrednotimo na način, da izpostavimo vsak dejavnik posebej, vprašani pa ga vrednotijo na Likertovi lestvici, ali pa se poslužimo klasične kontingenčne metode. Lahko pa izberemo metodo eksperimenta izbire, ki nam zaradi specifičnih značilnosti v primerjavi s kontingenčno metodo daje popolnejše informacije. Posebna oblika vprašalnika, kjer sta na izbiro dve alternativni, ki ju določata različna seta lastnosti, anketiranca prisili sprejeti odločitev za eno od njiju, čeprav ni nobena idealna. Številne lastnosti, ki alternativo opredeljujejo, simulirajo kompleksnost odločitve v realnosti, kar zopet pripomore k popolnejši informaciji. Eksperiment izbire izhaja iz verjetnostne teorije izbire in temelji na teoriji naključnih koristi, po kateri posameznik med ponujenimi možnostmi vedno izbere tisto, za katero meni, da mu prinese največ koristi. Stopnja verjetnosti izbire služi kot podlaga za določanje dejavnikov, ki povečujejo ali zmanjšujejo verjetnost izbire; določamo jo s pomočjo ekonometričnih modelov diskretne izbire.

Ključne besede: eksperiment izbire, pripravljenost za sodelovanje, organizacije proizvajalcev

CHOICE EXPERIMENT AS A TOOL FOR DETERMINING FACTORS INFLUENCING WILLINGNESS TO PARTICIPATE IN AGRICULTURAL PRODUCER ORGANISATIONS

ABSTRACT

The aim of this paper is to introduce choice experiment as an appropriate experimental tool for defining factors that influence the producers' willingness to participate in collective activities in agrifood sector. Choice experiment enables the qualitative and quantitative measurement of factors influencing the producers' decision to participate or not. The factors that determine such a complex decision whether to participate, or not, can be evaluated by exposing each individual

^a Katedra za Agrarno Ekonomiko, Politiko in Pravo, Oddelek za Zootehniko, Biotehniška fakulteta, Groblje 3, 1230 Domžale, kodelja.urska@gmail.com, ales.kuhar@bf.uni-lj.si

factor and value it according to Likert scale or by using the contingent valuation method. Another option is the choice experiment which gives us a more accurate information about choice decision than the contingent valuation method because of its specific characteristics. A typical questionnaire form is where respondents choose between two alternatives that are determined by two different sets of attributes. By forcing the respondents to choose between two alternatives, the questionnaire simulates decision making in real situation. As a consequence, more accurate information is provided. The respondent has to choose one option of two offered alternatives although none of them is ideal. The choice experiment method originates in probabilistic choice theory and has a strong basis in random utility theory. According to that theory the individual always chooses the alternative which brings him maximum utility. The degree of choice probability enables us to determine factors increasing or decreasing the probability of choosing the exact alternative. Econometric models of discrete choice are used to value choice probability.

Key words: choice experiment, willingness to participate, producer organisations

1 Uvod

1.1 Opredelitev problema

Organizacije posameznikov so v principu skupina ljudi, ki jih druži skupen cilj oziroma čim lažje doseganje le-tega. Glede na področje, na katerem organizacija deluje, so cilji lahko zelo različni: od obče človeških do zelo specifičnih. Pri organizacijah proizvajalcev je običajno glavni cilj ekonomska uspešnost organizacije, kar posledično pomeni ekonomsko uspešnost njenih članov. Glavni dejavnik pripravljenosti za kolektivno delovanje je torej maksimiranje dobička članov (Olson, 1965), se pa ta jasno izraža v uspešnih povezavah aktivnih in visoko motiviranih članov, kjer so stroški upravljanja zmanjšani na minimum (Williamson, 1981). Maksimiranje dobička k povezovanju vodi tudi kmetijske proizvajalce, ni pa ekonomski učinek njihov edini cilj. Organizacije proizvajalcev stremijo tudi k boljši kakovosti pridelkov in izdelkov, ki ga zagotavljata izobraževanje in razvoj, k omogočanju regionalnega razvoja, na katerem delujejo, k spodbujanju in izvajanju aktivnosti na podeželju, k ohranjanju kulturne krajine ter tudi k vzpostavljanju pravičnih odnosov med deležniki oskrbovalne verige (Barjolle in Sylvander, 2002; Lomprinopoulou in Tregear, 2006; Jahn s sod., 2007). Nenazadnje so za člane organizacij proizvajalcev poleg ekonomskih koristi pomembne tudi družbena vloga in socialne koristi, ki jih prinaša članstvo v organizacijah (Paus, 2008). Učinki uresničevanja ciljev organizacij kmetijskih proizvajalcev pa se kažejo šele na dolgi rok (Ménard, 2004), zato je velika težava motivacija kmetijskih proizvajalcev za sodelovanje in nezainteresiranost članov (Bramley s sod., 2009; Paus, 2008). Začaran krog neuspešnosti, neizrazitih ekonomskih učinkov in posledično nemotiviranosti članov lahko presekamo le s poznavanjem dejavnikov, ki poleg ekonomskega učinka člane spodbudijo k aktivnemu sodelovanju. Poznavanje dejavnikov motivacije je tako ključnega pomena za oblikovanje uspešnih politik programov spodbujanja kolektivnega delovanja na področju agroživilstva. Raziskovanje dejavnikov motivacije in pripravljenosti za sodelovanje je tako aktualen problem, ki se ga lotevajo raziskovalci. Številni cilji, ki jim sledijo organizacije

kmetijskih proizvajalcev, se kažejo v številnih različnih razlogih za nastajanje organizacij in za sodelovanje v njih, poleg tega pa so lahko posameznemu članu lastni različni cilji in različni dejavniki motivacije, zaradi česar postane določanje dejavnikov pripravljenosti za sodelovanje kompleksen raziskovalni problem.

1.2 Dosedanje raziskovanje problema

Dejavnike oblikovanja organizacij kmetijskih proizvajalcev in posledično pripravljenosti za sodelovanje v njih raziskovalci najpogosteje določajo iz analize obstoječih organizacij in okolja, v katerem se organizacije oblikujejo (Jahn s sod., 2007; Barjolle in Sylvander, 2002; Bramley s sod., 2009; Lompinopoulou in Tregear., 2006; Paus, 2008). Take raziskave se običajno izvajajo ex-post in podatki služijo kot izkušnja v določenem okolju, ne moremo pa informacije direktno prenesti v novo okolje, kjer nastaja nova organizacija. Na podlagi take informacije ne moremo usmerjati oblikovanja bodoče organizacije ali preoblikovanja stare skladno z željami in pričakovanji potencialnih ali obstoječih članov. Pogoj uspešne in stabilne organizacije – to je predpogoj učinkovitosti – je, da se člani z njo identificirajo, so organizaciji predani, zaupajo v njeno delovanje in so zadovoljni z njenimi učinki (Fischer in Reynolds, 2010). Tako organizacijo, s katero se člani identificirajo, pa najlažje oblikujemo, če vnaprej poznamo njihove preference, pričakovanja, dejavnike motivacije. Za raziskovanje posameznikovih preferenc oziroma dejavnikov odločitve raziskovalci običajno uporabljajo vprašanja, oblikovana po principu Likertove lestvice, na kateri respondent določa moč posameznega dejavnika motivacije oziroma lastnosti, ki ta dejavnik označujejo (Faham s sod., 2008; Hanley s sod., 1998a), kar pa daje informacijo o moči posameznega dejavnika, neodvisno od drugih, čeprav v realni situaciji na odločitev vpliva skupek lastnosti in dejavnikov (Burton s sod., 2001). Popolnejšo informacijo dajejo metode analize izbire, ki merijo sočasni vpliv več dejavnikov. Med raziskovalci in drugimi uporabniki sprejeta in dalj časa v uporabi je kontingenčna metoda, ki pa jo zaradi boljših in popolnejših rezultatov na področju raziskovanja netržnih dobrin, merjenja učinkov sprememb v okolju, med katere uvrščamo tudi ustanavljanje organizacij proizvajalcev, nadomešča eksperiment izbire (Hanley s sod., 2001). Za merjenje dejavnikov pripravljenosti za sodelovanje v organizacijah kmetijskih proizvajalcev metoda eksperiment izbire sicer še ni bila uporabljena se pa pogosto uporablja za merjenje pripravljenosti za sodelovanje v medicinskih poskusih in drugih projektih, za merjenje odnosa do gensko spremenjene hrane, najugodnejšega načina transporta in drugo. Trdimo, da je problem določanja dejavnikov pripravljenosti za sodelovanje v organizacijah kmetijskih proizvajalcev analogen problemom, ki jih rešujejo z analizo izbire. Menimo, da bi z metodo eksperiment izbire lahko učinkovito določali tudi dejavnike pripravljenosti za sodelovanje v organizacijah kmetijskih proizvajalcev.

2 Predstavitev metode

2.1 Eksperiment izbire

Eksperiment izbire je metoda, prvič uporabljena v osemdesetih letih, in je že precej uveljavljena na področju marketinga in transporta, ponoven razcvet pa je doživela z aplikacijo na področje netržnih dobrin z raziskavo o preferenci do različnih oblik rečnega toka v naravi, ki jo je leta 1994 izvedel Adamowicz in sodelavci. Raziskava je sprožila začetek intenzivne uporabe metode za raziskovanje področja netržnih dobrin, področja vrednotenja okolja (Hanley s sod., 1998b), pripravljenosti za sodelovanje v okoljskih projektih (Thurrow s sod., 2001; Peterson s sod., 2007), vrednotenja pokrajine (Burgess s sod., 2012) in zaposlovanja (Zanni, 2005). Postala je učinkovito orodje za merjenje pomembnosti, ki ga atributu pripisuje posameznik (Hanley s sod., 2001; Alpizar s sod., 2001). Zaradi popolnejše informacije o posameznem anketirancu in njegovih preferencah je postala učinkovita zamenjava za kontingenčno metodo (Alpizar s sod., 2001). Metoda eksperiment izbire temelji na značilno oblikovanem anketnem vprašanju in meri preference do objekta raziskave, ki ga opisujejo atributi in nivoji, ki pojasnjujejo attribute. Respondent izbira med alternativami, ki jih določajo nivoji stalnega izbora atributov, in ne med vrednostmi, ki jo pripisuje posameznemu atributu (Hanley s sod., 2001). Z analizo izbranih alternativ dobimo informacijo o relativni pomembnosti atributa, ki jo posameznik pripisuje lastnosti raziskovanega predmeta; attribute in njihove nivoje lahko tako rangiramo po pomembnosti in predvidimo najboljšo obliko objekta raziskovanja (Alpizar s sod., 2001). Z vključitvijo alternative, ki se jo da meriti v denarju, lahko atributom pripišemo tudi kvantitativno vrednost oziroma mejno vrednost denarja, ki ga je anketiranec pripravljen prispevati za uresničevanje zanj najboljše alternative (Hensher s sod., 2005). Posebnost eksperimenta izbire je specifična oblika vprašanja, s katerim je anketiranec postavljen pred ponavljajočo se izbiro različnih alternativ, izbranih po vnaprej določenem scenariju. Odločitev za alternativo je vedno posledica kompromisa med nivoji atributov, ki so za anketiranca različno pomembni, kar odločitev dobro približa odločitvi v realni situaciji. Podobnost odločanja v realni situaciji je pomembna lastnost za raziskovanje kompleksnih dejavnikov odločitve (Burton s sod., 2001).

Oblikovanje vprašanja pri eksperimentu izbire zahteva zelo dobro poznavanje raziskovalnega področja in natančno opredelitev raziskovalnega vprašanja. Kakovost podatkov je namreč odvisna od izbire atributov in nivojev atributov, ki določajo alternativo (Slika 1) (Hensher s sod., 2005; Bateman s sod., 2002). Pri določanju števila atributov na eni strani težimo k čim večjemu številu, da čim bolj natančno pojasnimo odločitev za alternativo, a nas na drugi strani omejuje sposobnost respondenta, da pri odločitvi upošteva vse attribute, ki alternativo določajo (Alpizar s sod., 2001; Hensher s sod., 2005; Bateman s sod., 2002). Prav tako nas omejuje velikost vzorca, ki s povečevanjem števila atributov eksponentno narašča (Bateman s sod., 2002). Kompromisna rešitev je med 4 in 6 atributov, ki lahko zadovoljivo pojasnijo odločitev, ne zahtevajo prevelikega vzorca in jih anketiranec pri sprejemanju odločitve lahko upošteva (Bateman s sod., 2002; Hanley s sod., 1998). Z nivoji opišemo spremembo atributa. Običajno nivo definira status quo, izboljšanje in poslabšanje atributa, lahko pa določi tudi nerangirane spremembe atributa, lahko je definiran tudi grafično (Bateman s sod., 2001). Število atributov in nivojev določa

število potencialnih alternativ, ki je enako številu nivojev na potenco števila atributov (*primer iz slike 1 in slike 2: $3^4 = 81$, kjer je 3 število nivojev, 4 število atributov in 81 število možnih alternativ*).

ALTERNATIVA (Organizacija proizvajalcev)	
<i>Atributi</i>	<i>Nivoji</i>
Smer povezovanja	<i>Vertikalno</i>
	<i>Horizontalno</i>
	<i>Grozd</i>
Število članov	<i>Do 50</i>
	<i>Od 50 do 200</i>
	<i>Več kot 200</i>
Lastnosti članov	<i>Pridelovalci enake kmetijske kulture</i>
	<i>Pridelovalci iz ožjega geografskega območja</i>
	<i>Po velikosti enakovredni pridelovalci</i>
Stroški delovanja organizacije	<i>0,5 % prodajne cene pridelka</i>
	<i>1,0 % prodajne cene pridelka</i>
	<i>2,0 % prodajne cene pridelka</i>

Slika 2: Hipotetični primer profila alternativ, ki ga določajo različni nivoji izbranih atributov

Prosimo, označite organizacijo proizvajalcev, v kateri bi raje sodelovali!		
	A	B
	<i>Organizacija proizvajalcev A</i>	<i>Organizacija proizvajalcev B</i>
<i>Smer povezovanja</i>	Horizontalno	Grozd
<i>Število članov</i>	Od 50 do 200	Do 50
<i>Lastnosti članov</i>	Po velikosti enakovredni pridelovalci	Pridelovalci iz ožjega geografskega območja
<i>Stroški delovanja organizacije</i>	1,0 % prodajne cene pridelka	0,5 % prodajne cene pridelka

Slika 3: Hipotetični primer kartice izbire

V anketni vprašalnik eksperimenta izbire so lahko vključene vse možne alternative, a je običajno tako število neobvladljivo, zato se ponavadi izbere podskupino alternativ, ki se jih vključi v vprašalnik. Najpogostejša metoda oblikovanja podskupine alternativ je delna faktorska izbira »fractional factorial design«, ki izbira alternative glede na korelacijo spremenljivk (Bateman s sod., 2002; Alpizar s sod., 2001). Iz podskupine alternativ se smiselno sestavi pare alternativ – kartico izbire (slika 2), med katerima se respondent odloča (Bateman s

sod., 2002). Paru alternativ, ki je respondentu ponujen v odločanje, je smiselno dodati možnost, da vprašani ne izbere nobene od njiju. Respondent se tako v bistvu odloča med tremi možnostmi: izbrati i) alternativo A, ii) alternativo B ali iii) nobeno od njiju (Hanley s sod., 2001; Hensher s sod., 2005). Vsak anketiranec izbiro ponovi čim večkrat, pri čemer smo znova omejeni s sposobnostjo posameznika, da z enako pozornostjo izbira pri prvi kartici izbire in pri zadnji. Število izbir, ki jih je anketiranec sposoben enakovredno izvesti, je 5 do 6. Da lahko testiramo pare vseh alternativ iz podskupine, jih moramo razbiti na več blokov anketnih vprašalnikov, kar pa poveča velikost vzorca (Bateman s sod., 2002).

2.2 Teoretična podlaga in iz vrednotenja rezultatov

Eksperiment izbire izhaja iz verjetnostne teorije izbire in temelji na teoretičnem pristopu teorije naključnih koristi enako kot metoda diskretne izbire ali ekonometrična analiza odvisnih spremenljivk (Hanley s sod., 2001). Posameznik med trenutnimi možnostmi izbere alternativo, ki mu prinese največjo korist; korist, ki jo prinese izbrana alternativa i (U_i), je funkcija deterministične vrednosti (v_i), ki je običajno določena z atributom (x_i) in naključne napake (ε_i), ki predstavlja vpliv neopazovanih dejavnikov na posameznikovo izbiro (Hanley s sod., 2001; Alpizar s sod., 2001).

$$U_i = v_i(x_i) + \varepsilon_i \quad (1)$$

Posameznik izbira glede na pridobljene koristi, ki mu jih prinaša alternativa, opredeljena s svežnjem izbranih atributov, kar pomeni, da je verjetnost, da izbere alternativo z večjo koristjo, večja, kot da izbere tisto z manjšo koristjo.

$$P_i = P\{v_i + \varepsilon_i \geq v_j + \varepsilon_j; \text{ kjer je } j = 1, \dots, J \text{ in } j \neq i\} \quad (2)$$

Ob predpostavki, da se verjetnost pri diskretni analizi izbire porazdeljuje skladno z distribucijo ekstremne vrednosti in parametrom μ , ki se mu običajno pripiše vrednost 1, lahko zgornjo enačbo napišemo kot:

$$P_i = \frac{\exp(\mu v_i)}{\sum_j \exp(\mu v_j)}; \text{ kjer je } j = 1, \dots, J \text{ in } j \neq i \quad (3)$$

Zgornjo enačbo lahko vrednotimo z multinomskimi regresijskimi modeli, a mora izbira slediti načelu neodvisnosti od irelevantnih alternativ (IIA property), kar pomeni, da relativna verjetnost izbire ene od dveh možnosti ni odvisna od vključevanja ali izključevanja drugih alternativ. Če načelu neodvisnosti od irelevantnih alternativ ni zadoščeno, se uporablja kompleksnejše statistične modele, kot so multinomski probit, gnezdeni logit in drugi, ki pravilo zaobidejo (Alpizar in sod., 2001; Hanley s sod., 2001). V model lahko vključimo tudi socio-ekonomske spremenljivke, glede na to, da so običajno skozi celoten postopek izbire nespremenjene, so vključene kot člen interakcije (Hanley s sod., 2001).

Kvantitativno vrednost atributom določamo posredno preko merjenja pripravljenosti za sodelovanje (WTP). Pripravljenost za sodelovanje oziroma koriščenje alternative določamo iz spremembe koristi pri različnih alternativah, med

katerima se anketiranec odloča, oziroma pri izbiri alternative pred spremembo svežnja atributov, ki alternativo določa, in po njej. Če se alternativni razlikujeta samo v enem atributu iz svežnja, izračunana vrednost pomeni spremembo pripravljenosti za sodelovanje, ki jo povzroči spremenjeni atribut. Pripravljenost za sodelovanje je definirana z enačbo:

$$WTP = \frac{1}{\mu\bar{y}} \{ \ln \sum_{i \in S} \text{Exp}(\mu V_{i1}) - \ln \sum_{i \in S} \text{Exp}(\mu V_{i0}) \} \quad (4)$$

μV_{i0} in μV_{i1} predstavljata korist pred spremembo svežnja atributov S in po njej. Element $\mu\bar{y}$ je zmnožek parametra porazdelitve mejne koristi v denarju, ki ga računamo iz v denarju izražene atributa v setu atributov, ki določajo alternativo (Alpizar in sod., 2001; Hensher in sod., 2005; Henley s sod., 2001).

3 Sklep

Analizo izbire raziskovalci označujejo kot primerno metodo za vrednotenje netržnih dobrin in jo prepoznavajo kot učinkovito orodje za nadaljnje raziskave (Alpizar s sod., 2001; Hanley s sod., 1998; Adamovicz in Boxsall, 2001). Metodi diskretne izbire pripisujejo določene prednosti pred kontingenčno metodo, predvsem več in koristnejše informacije, ki jih pridobimo z eksperimentom izbire. Pomembna prednost je tudi simulacija odločanja v realni situaciji, ki je posebej zanimiva pri raziskovanju kompleksnih problemov odločitve za sodelovanje, ki jo enačimo s pripravljenostjo za sodelovanje v organizacijah kmetijskih proizvajalcev. Simulacija odločanja v realnosti in ponavljanje odločitev pa hkrati predstavljata pomembno šibkost metode. Za anketiranca je vrednotenje alternativ in odločanje med njimi zahteven miselni proces in od njih terja visoko stopnjo koncentracije (Alpizar s sod., 2001; Hanley s sod., 1998). Uporaba metode eksperiment izbire za vrednotenje netržnih dobrin predvsem na področjih vrednotenja okolja in okoljskih projektov, na katera je že bila aplicirana, in primerjava raziskovalnih problemov, ki so jih raziskovalci reševali s pomočjo metode eksperimenta izbire, z raziskovalnim vprašanjem dejavnikov motivacije za sodelovanje v organizacijah kmetijskih proizvajalcev nam potrjuje, da je metoda primerna za raziskovanje organizacij kmetijskih proizvajalcev. Če organizacijo proizvajalcev opišemo kot alternativo, ki jo določajo izbrani nivoji atributov organizacije, lahko iz verjetnosti za izbiro alternative določimo attribute in nivoje, ki so v največji meri prispevali k odločitvi za isto alternativo.

Atribut, ki je v največji meri prispeval k izbiri alternative, pa lahko prevzamemo kot največji dejavnik motivacije za sodelovanje v organizaciji proizvajalcev. Vrednost rezultatov metode je kot na drugih področjih raziskovanja z metodo eksperimenta izbire pogojena s poznavanjem raziskovalnega področja, dobro izbranimi atributi in pripadajočimi nivoji, ki so anketirancem blizu, jih razumejo in se z njimi poistovetijo. To pri metodi eksperimenta izbire velja še toliko bolj, ker smo pri številu atributov in nivojev omejeni s sposobnostjo anketiranca, da vse dejavnike upošteva pri odločitvi, kar je še ena slabost metode. Za izbiro primernih atributov je zato nujno izvesti predhodno raziskavo med poznavalci področja in ključnimi akterji ali jih predtestirati v fokusnih skupinah (Alpizar s sod., 2001).

4 Literatura

- Adamowicz V., Boxall P. 2001. Future Directions of stated choice methods for environment valuation, Choice experiments: a new approach to environmental valuation, London, 10. apr. 2001.
- Alpizar F., Carlsson F., Martinsson P. 2001. Using choice experiment for non-market valuation. Working Papers in Economics, 52 Göteborg University.
- Barjolle D., Sylvander B. 2002. Some factors of success for »origin labelled products« in agri-food supply chains in Europe: Market, Internal resources and institutions. <http://www.origin-food.org> 21 str.
- Bateman I. J., Carson R. T., Day B., Haneman M., Hanley N., Hett T., Jones-Lee M., Loomes G., Mourato S., Özdemiroğlu E., Pearce OBE D. W., Sugden R., Swanson J. 2002. Economic Valuation with Stated Preference Techniques A Manual, Northampton, Edward Edgar Publishing.
- Bramley C., Biénable E., Kirsten J. 2009, The economics of geographical indications: towards a conceptual framework for geographical indication research in developing countries. The economics of intellectual property http://www.wipo.int/ip-development/en/economics/pdf/wo_1012_e_ch_4.pdf
- Burgess D., Finney G., Matthews D., Patton M. 2012. Landscape valuation: choice experiments or contingent valuation? 86th annual conference of the agricultural economics society, University of Warwick, 16.–18. apr. 2012.
- Burton M., Rigby B., Young T., James S. 2001. Consumers attitudes to genetically modified organisms in food in the UK. European Review of Agricultural Economics, 28: 479–498.
- Faham E., Rezvanfar A., Shamekhi T. 2008. Analysis of factors influencing motivation of villagers' participation in activities of social forestry (The case study of west Mazandaran). American Journal of Agricultural and Biological Sciences, 3, 2; 451–456.
- Fischer C., Reynolds N. 2010. Collaborative advantage, relational risks and sustainable relationships: a literature review and definition. V: Agri-food chain relationships. 2010. Fischer C., Hartmann (Ur.). Oxfordshire, UK, CABI: 74–87.
- Hanley N., MacMillan D., Wright R. E., Bullock C., Simpson I., Parsisson D., Crabtree B. 1998 (b). Contingent valuation versus choice experiments: estimating the benefits of environmentally sensitive areas in Scotland. Journal of agricultural economics, 49, 1; 1–15.
- Hanley N., Mourato S., Wright R. E. 2001. Choice modelling approaches: a superior alternative for environmental valuation? Journal of economic surveys, 15, 1; 435–462.
- Hanley N., Wright R. E., Adamowicz V. 1998 (a). Using choice experiment to value the environment. Design issues, current experience and future prospects. Environmental and resource economics 11, 3-4; 413–428.
- Hensher D. A, Rose J. M., Greene W. H. 2005. Applied Choice Analysis A primer. New York, Cambridge University Press.
- Jahn G., Zenger C., Peter S., Knickel K. 2007. Status quo analysis (WP3) European comparative report (D3.3)
- Lamprinopoulou C., Tregear A. 2006. Agrifood SMEs in Greece: the role of collective action. British Food Journal, 108, 8; 663–676.
- Menard C. 2004. The economics of hybrid organisations. Journal of Institutional and Theoretical Economics 130; 345–376.
- Olson M. 1965. The logic of collective action: Public goods and the theory of groups. Cambridge, Harvard University Press.
- Paus M. 2008. Geographical indications in transition countries: governance, vertical integration and territorial impact. Illustration with case studies from Serbia. Contributed paper presented at IAMO forum 2008.

-
- Peterson J. M., Fox J. A., Leatherman J. C., Smith C. M. 2007. Choice experiment to assess farmers' willingness to participate in a water quality trading market. American Agricultural Economics Association Annual Meeting, 29. Jul.–1. Aug. 2007 Portland, Oregon: 27.
- Thurrow A. P., Conner J. R., Thurrow T. L., Garriga M. D. 2001. A preliminary analysis of Texas ranchers' willingness to participate in a brush control cost-sharing program to improve off-site water yields. *Ecological Economics*, 37; 139–152.
- Williamson O. E. 1981. The economics of organization: The transaction cost approach. *American Journal of Sociology*, 87; 548–577.
- Zanni A. M. 2005. Labour and residential adjustment in rural regions: the impact of wage and non-wage determinants of change. Doctoral thesis. London. University of London, Imperial College London.



Študije potrošnih navad

Agrarna politika držav zahodnega Balkana

Ekonometrične analize in matematično modeliranje

Empirični modeli v podporo odločanju kmetijske politike

Modeli v podporo odločanju na ravni gospodarstva

Organizacije pridelovalcev, potrošne navade in poslovno odločanje

Pravo in razvoj podeželja
